

Παράγοντες που Σχετίζονται με τον Χρόνο Λήψης και το Βαθμό Πτυχίου: Διαχρονική Μελέτη Έξι Ετών

Μάριος Γούδας & Αθανάσιος Κολοβελώνης

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Περίληψη

Σκοπός της διαχρονικής αυτής μελέτης ήταν να διερευνήσει πιθανές σχέσεις μεταξύ ψυχολογικών παραγόντων κατά την έναρξη των σπουδών με τον χρόνο λήψης και το βαθμό του πτυχίου φοιτητών/τριών του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Συλλέχθηκαν στοιχεία από 179 πρωτοετείς φοιτητές/τριες (91 φοιτητές και 88 φοιτήτριες) του Τμήματος στην αρχή των ακαδημαϊκών ετών 2013-14 και 2014-15 σχετικά με μια μεγάλη σειρά από ψυχολογικές μεταβλητές, όπως γενική και σωματική αυτό-αντίληψη, αισιοδοξία και απαισιοδοξία, εξωστρέφεια, συναισθηματική σταθερότητα, εσωτερικά κίνητρα, έλλειψη κινήτρων, γενική αυτο-αποτελεσματικότητα και άλλες. Έξι χρόνια αργότερα συλλέχθηκαν δεδομένα για την ημερομηνία αποφοίτησης και τον βαθμό πτυχίου των συγκεκριμένων φοιτητών από τη γραμματεία του τμήματος. Από τους/τις 179 φοιτητές/τριες 98 πήραν πτυχίο σε 4 χρόνια, 63 πήραν πτυχίο στο 5ο έτος, 8 πήραν πτυχίο το 6ο έτος, ενώ 10 δεν είχαν πάρει ακόμη πτυχίο με τη λήξη του 6ου έτους. Οι φοιτητές/τριες που πήραν πτυχίο μέχρι και το 5ο έτος ανέφεραν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα σκορ στα εσωτερικά κίνητρα, στον αυτό-καθορισμό και στην ικανοποίηση από τη ζωή σε σύγκριση με τους φοιτητές/τριες που πήραν στο 6ο ή δεν είχαν πάρει ακόμη κατά τον χρόνο της μελέτης. Επίσης, βρέθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στον βαθμό πτυχίου και τα εσωτερικά κίνητρα, τον αυτό-καθορισμό και την προσηνεία. Ο βαθμός πτυχίου είχε ισχυρή αρνητική συσχέτιση με τον χρόνο αποφοίτησης. Τα αποτελέσματα αυτά παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με πιθανούς παράγοντες με τους οποίους συνδέεται ο χρόνος λήψης και ο βαθμός πτυχίου και μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της αναβάθμισης της εκπαιδευτικής λειτουργίας του τμήματος.

Λέξεις κλειδιά: *φοιτητές αθλητικών επιστημών, κίνητρα, αυτο-καθορισμός, ικανοποίηση για τη ζωή, επίτευξη*

Research

Factors Associated with Sport Students' Length of Study and Degree Grade: A 6-Year Longitudinal Study

Marios Goudas & Athanasios Kolovelonis

Department of Physical Education and Sports Sciences, University of Thessaly

---

Abstract

The aim of this longitudinal study was to examine the relationships of sport students' length of study and the degree grade with psychological factors measured on the onset of their studies in the Department of Physical Education and Sport Science, University of Thessaly. Participants were 179 freshmen (91 males, 88 females) in the academic years of 2013-14 and 2014-15. Measures included among others the psychological variables of self-worth, optimism and pessimism, extraversion, emotional stability, motivation, amotivation, and general self-efficacy. Six years later data regarding students' time of graduation and the grade of their degree were collected. Ninety eight out of 179 students graduated after four years of study, 63 after five years of study, 8 after six years of study while 10 students have not graduated yet. Students who graduated within five years reported significantly higher scores in intrinsic motivation, self-determination, and life satisfaction compared to students who graduated in the sixth year or they have not graduated yet. Students' grade of their degree was positively correlated with intrinsic motivation, self-determination, and agreeableness. Grade of degree was negatively correlated with graduated time. These results provided useful insights regarding psychological factors associated with sport students' graduate time and the grade of their degree and could be considered in the process of improving the quality of studies provided by this department.

Keywords: *sport students, motivation, self-determination, life satisfaction, achievement*

Εισαγωγή

Δύο σημαντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα πανεπιστημιακά τμήματα είναι η καθυστερημένη λήψη πτυχίου ή η μη λήψη πτυχίου για μεγάλο χρονικό διάστημα που έχει ως αποτέλεσμα το φαινόμενο των «λιμναζόντων» φοιτητών/τριών καθώς και η χαμηλή επίτευξη των φοιτητών/τριών όπως αυτή αντανακλάται στο βαθμό του πτυχίου. Τα δύο αυτά προβλήματα φαίνεται να είναι αλληλένδετα. Πιο συγκεκριμένα, η παρατεταμένη φοίτηση πολλές φορές συνδυάζεται με χαμηλή βαθμολογία στα μαθήματα, ενώ συχνά η χαμηλή απόδοση συνδέεται με παρατεταμένη φοίτηση και πιθανά με εγκατάλειψη των σπουδών (O'Neill, Wallstedt, Eika, & Hartvigsen, 2011). Γενικά τα ερευνητικά δεδομένα που εξετάζουν τους παράγοντες που σχετίζονται με την έγκυρη αποφοίτηση και τη διάρκεια των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι περιορισμένα (Yue & Fu, 2017). Υπάρχουν όμως κάποιες ενδείξεις ότι η ακαδημαϊκή απόδοση ίσως να αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες που συνδέονται με τον χρόνο αποφοίτησης. Για παράδειγμα, έρευνα σε φοιτητές/τριες ιατρικής έδειξε ότι αυτοί/ές οι οποίοι/ές δυσκολεύονταν με τα μαθήματά τους είχαν περισσότερες πιθανότητες να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους, ενώ δεν βρέθηκε κάποια συγκεκριμένη σχέση ανάμεσα σε δημογραφικούς παράγοντες και στην εγκατάλειψη των σπουδών (O'Neill et al., 2011).

Η καθυστερημένη λήψη πτυχίου αλλά και η χαμηλή ακαδημαϊκή απόδοση είναι δύο φαινόμενα που προξενούν τόσο λειτουργικά όσο και ουσιαστικά εκπαιδευτικά προβλήματα. Οι φοιτητές/τριες που καθυστερούν να αποφοιτήσουν, λόγω της επαναλαμβανόμενης συμμετοχής τους σε εξετάσεις προσθέτουν λειτουργικό φόρτο τόσο στους καθηγητές/τριες όσο και στις διοικητικές υπηρεσίες του τμήματος. Επιπρόσθετα, αυτοί οι φοιτητές/τριες όταν αποφοιτήσουν έχουν λάβει γνώσεις οι οποίες ήταν επίκαιρες αρκετά χρόνια πριν αλλά δεν είναι απαραίτητα επίκαιρες σε αυτό τον χρόνο. Σήμερα οι γνώσεις σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα συσσωρεύονται, επικαιροποιούνται και αλλάζουν με εξαιρετικά γρήγορο ρυθμό και συνεπώς η καθυστέρηση στη λήψη πτυχίου συνεπάγεται και σχετικά μη επίκαιρη γνώση.

Η μη έγκαιρη λήψη πτυχίου και η χαμηλή επίτευξη μπορεί να οφείλονται σε πολλούς παράγοντες. Αυτοί μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες: α) χαρακτηριστικά των νεοεισερχόμενων φοιτητών/τριών όπως π.χ. το κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο τους ή ύπαρξη ή η απουσία κινήτρων για φοίτηση στο συγκεκριμένο τμήμα, και β) παράγοντες κατά τη διάρκεια της φοίτησης όπως για παράδειγμα προσωπικά προβλήματα που παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια των σπουδών ή μη καλή προσαρμογή στο εκπαιδευτικό περιβάλλον (Dermitzaki, Bonoti, & Kriekouki, 2016; Dermitzaki, Roussi-Vergou, Vleioras, & Chatzistamatiou, in press).

Η εξέταση των παραγόντων κινδύνου για μη έγκαιρη λήψη πτυχίου και για χαμηλή επίτευξη μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη κατάλληλων προληπτικών ενεργειών. Με αυτό το σκεπτικό η παρούσα μελέτη εξέτασε, διαχρονικά, αν ψυχολογικοί παράγοντες των φοιτητών/τριών κατά την έναρξη των σπουδών τους σχετίζονται με τον χρόνο λήψης και το βαθμό του πτυχίου.

Μεθοδολογία

Πλαίσιο της μελέτης

Για την πραγματοποίηση της μελέτης εξασφαλίστηκε άδεια από την Εσωτερική Επιτροπή Δεοντολογίας του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Οι φοιτητές συμμετείχαν στην έρευνα εθελοντικά, αφού πρώτα υπέγραψαν σχετικό έντυπο συναίνεσης. Για να εξασφαλισθεί η ανωνυμία της συμμετοχής τους, η ταύτιση των ερωτηματολογίων με τον βαθμό πτυχίου και τον χρόνο αποφοίτησης πραγματοποιήθηκε με βάση την ημερομηνία γέννησης και το φύλο.

Για να εξεταστούν πιθανοί ψυχολογικοί παράγοντες που σχετίζονται με τον χρόνο λήψης πτυχίου, αλλά και με τον βαθμό πτυχίου, συλλέχθηκαν, μέσω ερωτηματολογίων, στην αρχή των ακαδημαϊκών ετών 2013-14 και 2014-15 στοιχεία από 179 πρωτοετείς φοιτητές/τριες (91 φοιτητές και 88 φοιτήτριες) του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Εξετάστηκε μια μεγάλη σειρά από ψυχολογικές μεταβλητές, όπως γενική και σωματική αυτό-αντίληψη, αισιοδοξία και απαισιοδοξία, εξωστρέφεια, συναισθηματική σταθερότητα, εσωτερικά κίνητρα, έλλειψη κινήτρων, γενική αυτό-αποτελεσματικότητα, παράγοντες της προσωπικότητας και άλλες. Δεδομένα για την ημερομηνία αποφοίτησης και τον βαθμό πτυχίου των συγκεκριμένων φοιτητών συλλέχθηκαν από τη γραμματεία του τμήματος έως και 6 χρόνια μετά την εισαγωγή των πρωτοετών φοιτητών/τριών στο τμήμα.

Από τους/τις 179 φοιτητές/τριες για τους οποίους/ες συλλέχθηκαν στοιχεία, 98 πήραν πτυχίο σε 4 χρόνια (I-

Γούδας κ.α. / Αναζητήσεις στη Φ.Α. & τον Αθλητισμό, 20 (2022), 52 – 61

ούνιο και Σεπτέμβριο), 63 πήραν πτυχίο στο 5ο έτος, 8 πήραν πτυχίο στο 6ο έτος, ενώ 10 δεν είχαν πάρει ακόμη πτυχίο με τη λήξη του 6ου έτους.

Εργαλεία συλλογής δεδομένων

Κίνητρα για τη φοίτηση. Χρησιμοποιήθηκε μια τροποποιημένη εκδοχή του Ερωτηματολογίου Αυτό-καθορισμού στη Φυσική Αγωγή (Goudas, Dermitzaki, & Bagiatis, 2000) το οποίο αποτελεί την ελληνική εκδοχή του ερωτηματολογίου Perceived Locus of Causality in Physical Education (Goudas, Biddle & Fox, 1994), το οποίο είναι προσαρμογή στη φυσική αγωγή του ερωτηματολογίου Motivational Orientations (Ryan & Connell, 1989). Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 5 υπό-κλίμακες (Εσωτερικά κίνητρα, Αναγνωρίσιμη Ρύθμιση, Ενδοπροβαλλόμενη ρύθμιση, Εξωτερικά κίνητρα, και Έλλειψη κινήτρων) οι οποίες απαντώνται σε 7-βάθμια κλίματα Likert από το 1 (Διαφωνώ Απόλυτα) έως το 7 (Συμφωνώ Απόλυτα). Ένας γραμμικός συνδυασμός των σκορ στις πέντε υπό-κλίμακες παρέχει ένα συνολικό δείκτη Αυτό-καθορισμού για τη φοίτηση.

Σωματική αυτό-αντίληψη. Χρησιμοποιήθηκε η ελληνική εκδοχή (Kolovelonis, Mousouraki, Goudas, & Michalopoulou, 2013) του Physical Self Perception Profile (Fox & Corbin, 1989). Μέσω του ερωτηματολογίου αξιολογούνται 4 πλευρές της σωματικής αυτό-αντίληψης: αθλητική ικανότητα, φυσική κατάσταση, ελκυστικότητα σώματος, και δύναμη. Επίσης το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει μια υπό-κλίμακα γενικής σωματικής αυτό-αντίληψης καθώς και μια υπό-κλίμακα γενικής αυτό-αντίληψης. Τα θέματα (items) απαντώνται σε κλίμακα από το 1 (Καθόλου Αληθινό για μένα) έως το 4 (Πολύ Αληθινό για μένα).

Παράγοντες προσωπικότητας. Χρησιμοποιήθηκε η ελληνική εκδοχή (Υροfanti, et al., 2015) του International Personality Inventory (Goldberg, 1999). Το ερωτηματολόγιο αξιολογεί 5 παράγοντες προσωπικότητας: Εξωστρέφεια, Ευσυνειδησία, Πνευματική Καλλιέργεια, Συναισθηματική Σταθερότητα και Προσήνεια. Οι απαντήσεις δίνονται σε 5-βάθμια κλίμακα από το 1 (Διαφωνώ) έως το 5 (Συμφωνώ).

Αισιοδοξία για τη ζωή. Χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα The Life Orientation Test-Revised (LOT-R) (Scheier, Carver, & Bridges, 1994) η οποία έχει προσαρμοστεί στα ελληνικά από τους Kolovelonis και Goudas (2018). Η κλίμακα αποτελείται από 3 θέματα που αξιολογούν την Αισιοδοξία, τρία θέματα που αξιολογούν την Απαισιοδοξία, ενώ περιλαμβάνονται και τέσσερα άσχετα θέματα τα οποία δεν λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό των σκορ. Οι απαντήσεις δίνονται σε 5-βάθμια κλίμακα από το 0 (Διαφωνώ απόλυτα) έως το 4 (Συμφωνώ απόλυτα).

Κανοποίηση από τη ζωή. Χρησιμοποιήθηκε η Κλίμακα ικανοποίησης από τη ζωή (Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985) η οποία αποτελείται από 5 ερωτήσεις που αξιολογούν την ικανοποίηση του ατόμου από τη ζωή του. Οι απαντήσεις δίνονται σε 7-βάθμια κλίμακα από το 1 (Διαφωνώ πολύ) έως το 5 (Συμφωνώ πολύ). Η κλίμακα μεταφράστηκε, από δύο δίγλωσσα άτομα, στα ελληνικά και στη συνέχεια από τα ελληνικά πίσω στα αγγλικά για να διαπιστωθεί η ακρίβεια της μετάφρασης. Δύο φοιτητές που δεν συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν και σχολίασαν τις ερωτήσεις. Με βάση τα σχόλιά τους πραγματοποιήθηκαν μικρές λεκτικές αναδιατυπώσεις.

Γενική αυτό-αποτελεσματικότητα. Χρησιμοποιήθηκε η ελληνική εκδοχή της Κλίμακας Γενικής Αυτό-αποτελεσματικότητας (Glypou, Schwarzer, & Jerusalem, 1994) η οποία αποτελείται από 10 ερωτήσεις που αξιολογούν την αντίληψη αυτό-αποτελεσματικότητας του ατόμου σε διάφορες γενικές καταστάσεις της ζωής του. Οι απαντήσεις δίνονται σε 4-βάθμια κλίμακα από το 1 (Καθόλου αλήθεια) έως το 4 (Απολύτως αλήθεια).

Αποτελέσματα

Παράγοντες που σχετίζονται με τον χρόνο λήψης και τον βαθμό πτυχίου

Διαφορές μεταξύ φοιτητών/τριών σχετικά με την έγκυρη λήψη πτυχίου. Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει περιγραφικά στατιστικά των μεταβλητών που εξετάστηκαν χωριστά για τους φοιτητές/τριες που πήραν πτυχίο μέχρι και το 5ο έτος και τους φοιτητές/τριες που πήραν στο 6ο ή δεν είχαν πάρει ακόμη κατά το χρόνο της μελέτης. Οι φοιτητές/τριες που πήραν πτυχίο μέχρι και το 5ο έτος ανέφεραν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα σκορ στα εσωτερικά κίνητρα, στον αυτό-καθορισμό και στην ικανοποίηση από τη ζωή σε σύγκριση με τους φοιτητές/τριες που πήραν πτυχίο στο 6ο έτος ή δεν είχαν πάρει ακόμη πτυχίο κατά τον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας.

Παράγοντες που σχετίζονται με τον βαθμό πτυχίου. Οι ψυχολογικές μεταβλητές που είχαν στατιστικά σημαντική και θετική σχέση με τον βαθμό πτυχίου ήταν τα εσωτερικά κίνητρα ($r = .24, p < .05$), ο αυτό-καθορισμός ($r = .20, p < .05$) και η προσήνεια ($r = .22$) ($p < .05$). Ακόμη, ο βαθμός πτυχίου είχε ισχυρή αρνητική συσχέτιση με τον χρόνο αποφοίτησης (καθορισμένο ως εξάμηνο αποφοίτησης) ($r = -.44, p < .001$). Συνολικά, οι συσχετίσεις

Γούδας κ.α. / Αναζητήσεις στη Φ.Α. & τον Αθλητισμό, 20 (2022), 52 – 61

μεταξύ των μεταβλητών της έρευνας παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 1. Σύγκριση φοιτητών/τριών που πήραν πτυχίο μέχρι και το 5^ο έτος, με αυτούς/ες που πήραν στο 6^ο ή δεν έχουν πάρει στις ψυχολογικές μεταβλητές που εξετάστηκαν.

Μεταβλητή	Πτυχίο μέχρι και το 5 ^ο έτος		Πτυχίο μετά το 5 ^ο έτος	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Κίνητρα για φοίτηση				
Εσωτερικά κίνητρα*	5.47	0.89	4.84	1.03
Αναγνωρίσιμη ρύθμιση	5.28	0.84	5.20	0.80
Ενδοπροβαλλόμενη ρύθμιση	3.09	0.93	3.22	0.66
Εξωτερικά κίνητρα	1.99	0.72	2.25	0.87
Έλλειψη κινήτρων	1.28	0.49	1.66	1.04
Αυτοκαθορισμός*	19.15	4.66	15.4	7.01
Σωματική Αυτοεικόνα				
Ελκυστικότητα σώματος	2.73	0.68	2.79	0.74
Φυσική κατάσταση	3.09	0.62	3.19	0.76
Αθλητική ικανότητα	2.96	0.53	3.20	0.66
Δύναμη	2.73	0.68	2.70	0.63
Γενική σωματική Αυτό-αντίληψη	2.82	0.79	2.92	0.85
Γενική αυτό-αντίληψη	2.95	2.80	0.64	0.75
Παράγοντες Προσωπικότητας				
Εξωστρέφεια	3.38	0.69	3.40	0.86
Ευσυνειδησία	3.62	0.67	3.35	0.91
Πνευματική Καλλιέργεια	3.74	0.50	3.80	0.40
Συναισθηματική Σταθερότητα	2.91	0.73	3.21	0.78
Προσηγνεία	4.30	0.44	4.29	0.45
Αισιοδοξία για τη ζωή				
Αισιοδοξία	2.48	2.66	2.69	2.73
Απαισιοδοξία	1.70	1.46	0.89	0.90
Αυτό- αποτελεσματικότητα	2.91	0.42	3.0	0.38
Ικανοποίηση από τη ζωή*	4.96	1.06	4.39	1.20

* $p < .05$, Levene's test $p < .05$

Πίνακας 2. Συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών της έρευνας.

Μεταβλητή	Συσχετίσεις																			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. Εσωτερικά κίνητρα	-																			
2. Αναγνωρίσιμη ρύθμιση	.51	-																		
3. Ενδοπροβαλλόμενη ρύθμιση	.23	.37	-																	
4. Εξωτερικά κίνητρα	-.04	.24	.32	-																
5. Έλλειψη κινήτρων	-.31	-.25	-.07	.28	-															
6. Αυτοκαθορισμός	.84	.63	.18	-.33	-.68	-														
7. Ελκυστικότητα σώματος	.13	.17	.11	.02	-.17	.18	-													
8. Φυσική κατάσταση	.23	.24	.11	.06	-.21	.26	.50	-												
9. Αθλητική ικανότητα	.22	.17	.05	.00	-.17	.23	.47	.61	-											
10. Δύναμη	.20	.21	.09	-.02	-.20	.26	.53	.37	.53	-										
11. Γενική σωματική αυτο-αντίληψη	.19	.15	.10	.02	-.18	.21	.83	.53	.56	.45	-									
12. Γενική αυτο-αντίληψη	.27	.13	.01	.04	-.10	.22	.57	.47	.56	.31	.70	-								
13. Εξωστρέφεια	.20	.18	.03	-.15	-.28	.31	.13	.27	.29	.06	.21	.21	-							
14. Ευσυνειδησία	.18	.28	.06	-.05	-.16	.26	.22	.12	.09	.15	.20	.21	.03	-						
15. Πνευματική καλλιέργεια	.21	.26	.03	-.08	-.29	.33	.22	.39	.27	.26	.19	.15	.49	.13	-					
16. Συναισθηματική σταθερότητα	.12	.10	.06	-.10	-.17	.19	.16	.26	.32	.07	.24	.34	.18	.01	.06	-				
17. Προσήνεια	.27	.29	.0	-.09	-.11	.31	.00	.15	.05	-.08	-.06	.02	.21	.21	.24	.07	-			
18. Αισιοδοξία	.25	.20	.09	-.11	-.22	.31	.33	.34	.32	.27	.33	.37	.27	.10	.28	.32	-.05	-		
19. Απαισιοδοξία	-.15	-.07	-.05	.17	.23	-.23	-.33	-.33	-.34	-.23	-.38	-.44	-.34	-.02	-.28	-.41	-.02	-.47	-	
20. Αυτο-αποτελεσματικότητα	.18	.27	-.02	-.17	-.24	.32	.20	.32	.39	.30	.24	.24	.35	.12	.50	.20	.07	.45	-.37	-
21. Ικανοποίηση από τη ζωή	.42	.32	.01	-.05	-.21	.42	.32	.17	.18	.23	.36	.51	.22	.18	.14	.28	.10	.43	-.41	.35

Τιμές πάνω από .17 αντιπροσωπεύουν σημαντική συσχέτιση σε επίπεδο $p < .05$. Τιμές πάνω από .20 αντιπροσωπεύουν σημαντική συσχέτιση σε επίπεδο $p < .01$. Τιμές πάνω από .25 αντιπροσωπεύουν σημαντική συσχέτιση σε επίπεδο $p < .001$.

Συζήτηση

Σκοπός της διαχρονικής αυτής μελέτης ήταν να διερευνήσει πιθανές σχέσεις μεταξύ ψυχολογικών παραγόντων κατά την έναρξη των σπουδών με τον χρόνο λήψης και τον βαθμό του πτυχίου φοιτητών/τριών του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν θετική σχέση μεταξύ του χρόνου λήψης πτυχίου και των εσωτερικών κινήτρων, του αυτο-καθορισμού και της ικανοποίησης από τη ζωή. Βρέθηκε επίσης σημαντική θετική συσχέτιση ανάμεσα στον βαθμό πτυχίου και τα εσωτερικά κίνητρα, τον αυτο-καθορισμό και την προσήνεια, ενώ ο βαθμός πτυχίου σχετιζόταν αρνητικά με τον χρόνο αποφοίτησης. Τα αποτελέσματα αυτά περιγράφονται στη συνέχεια πιο αναλυτικά και συζητούνται σε σχέση με την αποτελεσματικότερη οργάνωση και λειτουργία της εκπαιδευτικής διαδικασίας του τμήματος.

Ένα σημαντικό αποτέλεσμα της συγκεκριμένης μελέτης είναι η θετική σχέση που βρέθηκε ανάμεσα στον χρόνο λήψης πτυχίου και στα εσωτερικά κίνητρα των φοιτητών/τριών σχετικά με τις σπουδές τους στο τμήμα. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές/τριες που πήραν πτυχίο μέχρι και το 5ο έτος απάντησαν, στην αρχή της φοίτησης, πιο θετικά σε ερωτήσεις εσωτερικών κινήτρων όπως «σπουδάζω στο Τ.Ε.Φ.Α.Α. γιατί μου αρέσει να μαθαίνω καινούρια πράγματα» ή «σπουδάζω στο Τ.Ε.Φ.Α.Α. γιατί είναι συναρπαστικό». Αντίθετα, οι φοιτητές/τριες που πήραν πτυχίο στο 6ο έτος ή δεν είχαν πάρει ακόμη κατά τον χρόνο πραγματοποίησης της μελέτης, απάντησαν πιο θετικά σε ερωτήσεις έλλειψης κινήτρων όπως «Ειλικρινά δεν μπορώ να δω τι θα κερδίσω από τις σπουδές μου στο Τ.Ε.Φ.Α.Α.» ή «Ειλικρινά αισθάνομαι ότι χάνω το χρόνο μου με τις σπουδές μου στο Τ.Ε.Φ.Α.Α.». Παρόμοια, τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν θετική σχέση μεταξύ του χρόνου λήψης πτυχίου και του αυτο-καθορισμού που αποτελεί ένα συνολικό δείκτη που προκύπτει από τον γραμμικό συνδυασμό των σκορ στις πέντε υπό-κλίμακες του ερωτηματολογίου των κινήτρων. Τα εσωτερικά κίνητρα και ο αυτο-καθορισμός συνδέονταν επίσης θετικά και με τον βαθμό πτυχίου των φοιτητών/τριών. Μάλιστα οι δύο αυτές μεταβλητές, μαζί με την προσήνεια που θα αναφερθεί στη συνέχεια, ήταν οι μόνες μεταβλητές που σχετιζόταν θετικά, σε μικρό αλλά στατιστικά σημαντικό βαθμό, με τον βαθμό πτυχίου.

Είναι γενικά αποδεκτό στη βιβλιογραφία ότι τα εσωτερικά κίνητρα και ο αυτο-καθορισμός συνδέονται με θετικά μαθησιακά αποτελέσματα σε διάφορους τομείς τόσο της εκπαίδευσης όσο και της εργασίας και της υγείας (Deci & Ryan, 2004; Ntoumanis, 2001). Το γεγονός αυτό επιβεβαιώθηκε και στην παρούσα μελέτη. Η ενίσχυση επομένως των εσωτερικών κινήτρων και του αυτο-καθορισμού των φοιτητών/τριών για τις σπουδές τους φαίνεται να αποτελεί έναν βασικό μηχανισμό μέσω του οποίου μπορεί να επιτευχθούν θετικά μαθησιακά αποτελέσματα όπως είναι ο χρόνος λήψης και ο βαθμός του πτυχίου. Το γεγονός αυτό μπορεί να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της οργάνωσης και της υλοποίησης των εκπαιδευτικών διαδικασιών στις οποίες καλούνται να εμπλακούν οι φοιτητές/τριες στη διάρκεια της φοίτησής τους. Η υιοθέτηση πρακτικών οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση των εσωτερικών κινήτρων των φοιτητών/τριών σχετικά με τις σπουδές τους στο τμήμα μπορεί να συμβάλει θετικά προς αυτή την κατεύθυνση. Παραδείγματα τέτοιων πρακτικών μπορεί να είναι η διαμόρφωση ενός ελκυστικού προγράμματος σπουδών και η παροχή σχετικής αυτονομίας στους φοιτητές/τριες να εμπλακούν οι ίδιοι στη διαμόρφωση μέρους του προγράμματος των σπουδών τους μέσω επιλογής μαθημάτων και η υιοθέτηση μεθόδων διδασκαλίας που εμπλέκουν ενεργά τους φοιτητές/τριες στις διαδικασίες μάθησης.

Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν θετική συσχέτιση μεταξύ του χρόνου λήψης πτυχίου και της μεταβλητής «ικανοποίηση από τη ζωή». Επίσης, οι φοιτητές/τριες που πήραν πτυχίο μέχρι και το 5ο έτος είχαν υψηλότερα σκορ στην «ικανοποίηση από τη ζωή» σε σχέση με τους/τις φοιτητές/τριες που πήραν πτυχίο στο 6ο έτος ή δεν είχαν πάρει ακόμη πτυχίο. Φαίνεται δηλαδή ότι οι φοιτητές/τριες που ανέφεραν μια γενική ικανοποίηση από τη ζωή τους να αντλούν ευχαρίστηση από αυτά που κάνουν στη ζωής τους συμπεριλαμβανομένων και των σπουδών τους και πιθανά να είναι πιο εστιασμένοι και πιο αποτελεσματικοί στα ακαδημαϊκά τους καθήκοντα. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με σχετικά ερευνητικά δεδομένα (Rode et al., 2005) σύμφωνα με τα οποία η γενική ικανοποίηση από τη ζωή ήταν σημαντικός προβλεπτικός παράγοντας της ακαδημαϊκής επίδοσης ακόμη και μετά τον έλεγχο άλλων παραδοσιακών προβλεπτικών παραγόντων της ακαδημαϊκής επίδοσης (π.χ. γνωστική ικανότητα, φύλο). Παρόμοια, έχει βρεθεί ότι υψηλά επίπεδα γενικής ικανοποίησης από τη ζωή συνδέονταν με υψηλότερο βαθμό πτυχίου, υψηλότερα επίπεδα ακαδημαϊκής απόδοσης, υψηλότερα επίπεδα ακαδημαϊκής αυτό-αποτελεσματικότητας καθώς και χαμηλότερα επίπεδα ακαδημαϊκού άγχους (Antaramian, 2017).

Βρέθηκε επίσης σημαντική θετική συσχέτιση ανάμεσα στον βαθμό πτυχίου και την προσήνεια, ένα χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του ατόμου που αναφέρεται σε ιδιότητες, όπως ανιδιοτέλεια, συνεργασία, ευελιξία, ανεκτικότητα, συμπόνια και κατανόηση. Προηγούμενα ερευνητικά δεδομένα έχουν επίσης δείξει ότι η προσή-

νεια σχετίζονταν θετικά με την απόδοση φοιτητών σε ένα εισαγωγικό μάθημα οικονομικών (Chowdhury & Amin, 2006). Επίσης, σε άλλη έρευνα με φοιτητές/τριες τμήματος Γεωγραφίας, διαπιστώθηκε ότι η προσήνεια σχετίζονταν θετικά με την ακαδημαϊκή απόδοση των φοιτητών/τριών όπως αυτή αποτυπώθηκε από τον βαθμό πτυχίου (Farsides & Woodfield, 2003). Φαίνεται ότι ως χαρακτηριστικό της προσωπικότητας, η προσήνεια συνδέεται με τις προαναφερθείσες ιδιότητες που μπορεί να έχουν θετική επίδραση στην ακαδημαϊκή απόδοση των φοιτητών. Μάλιστα, υπάρχουν δεδομένα που υποστηρίζουν ότι συχνά η προσήνεια είναι απαραίτητη σε καταστάσεις όπως είναι η εργασία σε ομάδες και η συνεργατική μάθηση (Mount, Barrick, & Stewart, 1998), οι οποίες είναι επίσης σημαντικές για την ακαδημαϊκή επίδοση.

Ένα άλλο ενδιαφέρον εύρημα της συγκεκριμένης μελέτης ήταν ότι ο βαθμός πτυχίου είχε ισχυρή αρνητική συσχέτιση με τον χρόνο αποφοίτησης των φοιτητών/τριών. Δηλαδή, όσο περισσότερο καθυστερούσε η αποφοίτηση ενός φοιτητή/τριας τόσο μικρότερος ήταν ο βαθμός με τον οποίο έπαιρνε το πτυχίο του. Πιθανά, η καθυστέρηση στην αποφοίτηση μπορεί να οφείλεται μεταξύ άλλων παραγόντων και στη δυσκολία που αντιμετωπίζουν κάποιοι φοιτητές/τριες με τα μαθήματα η οποία συχνά αντανακλάται και σε χαμηλή ακαδημαϊκή απόδοση. Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις στη σχετική βιβλιογραφία ότι η ακαδημαϊκή απόδοση συνδέεται με τον χρόνο αποφοίτησης. Για παράδειγμα, έρευνα μεταξύ φοιτητών/τριών ιατρικής έδειξε ότι οι φοιτητές/τριες που είχαν τις περισσότερες πιθανότητες να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους ήταν αυτοί οι οποίοι δυσκολεύονταν περισσότερο με τα μαθήματά τους (O'Neill et al., 2011).

Η καθυστερημένη λήψη πτυχίου αλλά και η χαμηλή ακαδημαϊκή απόδοση είναι δύο φαινόμενα που προξενούν και λειτουργικά και ουσιαστικά εκπαιδευτικά προβλήματα. Οι φοιτητές/τριες που καθυστερούν να αποφοιτήσουν, συμμετέχουν πολλές φορές στην εξέταση των μαθημάτων και προσθέτουν λειτουργικό φόρτο και στους καθηγητές/τριες και στις διοικητικές υπηρεσίες του Τμήματος. Επιπρόσθετα, το υπόβαθρο γνώσεων που έχουν αυτοί οι φοιτητές/τριες όταν αποφοιτήσουν δεν είναι απαραίτητα επίκαιρο. Η συνεχόμενη επιτάχυνση στην παραγωγή καινούριας γνώσης συνεπάγεται και σχετικά μη επίκαιρη γνώση όταν υπάρχει καθυστέρηση στη λήψη πτυχίου.

Γενικά τα ερευνητικά δεδομένα που εξετάζουν τους παράγοντες που σχετίζονται με την έγκυρη αποφοίτηση και τη διάρκεια των σπουδών είναι περιορισμένα (Yue & Fu, 2017). Για τον λόγο αυτό χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση των παραγόντων που συνδέονται με τον χρόνο λήψης και τον βαθμό πτυχίου των φοιτητών/τριών. Η συγκεκριμένη μελέτη προσέφερε σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τους παράγοντες αυτούς συγκεντρώνοντας δεδομένα από τους μισούς περίπου φοιτητές/τριες που εισήχθησαν στο τμήμα σε δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά έτη. Μελλοντικές μελέτες θα μπορούσαν να επεκταθούν και να συμπεριλάβουν το σύνολο των φοιτητών/τριών κάθε έτους και να επεκταθούν σε περισσότερα ακαδημαϊκά έτη ώστε να είναι διαθέσιμη μια πιο πλήρης εικόνα του προφίλ των νεοεισερχόμενων φοιτητών/τριών και να διερευνηθούν πιο διεξοδικά οι παράγοντες που συνδέονται με τον χρόνο λήψης και τον βαθμό του πτυχίου. Ανάλογες μελέτες θα μπορούσαν να εξετάσουν επίσης και την επίδραση και άλλων παραγόντων που συνδέονται με τον χρόνο λήψης του πτυχίου, όπως κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες, προσαρμογή των φοιτητών/τριών στο νέο περιβάλλον μάθησης, προβλήματα που πιθανά προκύπτουν στη διάρκεια των σπουδών κλπ. Η εξέταση των παραγόντων αυτών που μπορούν να συμβάλουν ή να αποτρέψουν τη μη έγκαιρη λήψη πτυχίου και τη χαμηλή επίτευξη μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη κατάλληλων προληπτικών ενεργειών και σχετικών παρεμβάσεων. Για παράδειγμα, η παρούσα μελέτη έδειξε ότι η έλλειψη κινήτρων για σπουδές στο συγκεκριμένο αντικείμενο στην αρχή των σπουδών μπορεί να έχει αρνητικά αποτελέσματα όπως είναι η καθυστέρηση στη λήψη πτυχίου και ο χαμηλός βαθμός πτυχίου. Η ανίχνευση πιθανής έλλειψης κινήτρων πρέπει να είναι ένα από τα θέματα που θα διερευνήσει ο/η Σύμβουλος Καθηγητής/τρια στην πρώτη συνάντηση με τους νεοεισερχόμενους φοιτητές/τριες. Παράλληλα, ο Σύμβουλος Καθηγητής μπορεί να προσφέρει καθοδήγηση στους φοιτητές/τριες του και να τους ενημερώσει σε σχέση με το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος, να τους ενισχύσει, να τους καθοδηγήσει και να τους βοηθήσει στην αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων που θα προκύψουν στη διάρκεια των σπουδών τους.

Συμπερασματικά, η παρούσα μελέτη έδειξε ότι για τη μεγάλη πλειοψηφία των φοιτητών/τριών του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας ο χρόνος αποφοίτησης είναι τα τέσσερα ως πέντε έτη, δηλαδή ο χρόνος καθυστέρησης λήψης του πτυχίου δεν υπερβαίνει το ένα ακαδημαϊκό έτος. Ταυτόχρονα, βρέθηκε ότι τα εσωτερικά κίνητρα, ο αυτό-καθορισμός, η ικανοποίηση από τη ζωή και η προσήνεια σχετίζονται θετικά με την έγκαιρη λήψη του πτυχίου και τον βαθμό του πτυχίου, ενώ ο βαθμός πτυχίου είχε ισχυρή αρνητική συσχέτιση με τον χρόνο αποφοίτησης. Τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της προσπάθειας βελτίωσης και αναβάθμισης της εκπαιδευτικής λειτουργίας του τμήματος.

Βιβλιογραφία

- Antaramian, S. (2017). The importance of very high life satisfaction for students' academic success. *Cogent Education*, 4:1.
- Chowdhury, M. S., & Amin, M. N. (2006). Personality and students' academic achievement: Interactive effects of conscientiousness and agreeableness on students' performance in principles of economics. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 34(4), 381-388.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2004) (Eds.). *Handbook of self-determination research*. Rochester, NY: The University of Rochester Press.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Dermitzaki, I., Bonoti, F., & Kriekouki, M. (2016). Examining test emotions in university students: Adaptation of the Test Emotions Questionnaire in the Greek language. *Hellenic Journal of Psychology*, 13(3), 93-115.
- Dermitzaki, I., Roussi – Vergou, C., Vleioras, G., & Chatzistamatiou, M. (in press). Examining university students' academic expectations: Adaptation of the Academic Perceptions Questionnaire-Short version in Greece. *The International Journal of Learning in Higher Education*.
- Farsides, T., & Woodfield, R. (2003). Individual differences and undergraduate academic success: The roles of personality, intelligence, and application. *Personality and Individual Differences*, 34(7), 1225-1243.
- Fox, K. R., & Corbin, C. B. (1989). The physical self-perception profile: Development and preliminary validation. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 408-430.
- Glynou, E., Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1994). *Greek version of the General Self-Efficacy Scale*. Retrieved from <http://userpage.fu-berlin.de/%7Ehealth/greek.htm>
- Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public domain personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. In I. Mervielde, I. Deary, F. De Fruyt, & F. Ostendorf (Eds.), *Personality Psychology in Europe*, Vol. 7 (pp. 7-28). Tilburg, The Netherlands: Tilburg University Press.
- Goudas, M., Biddle, S., & Fox, K. (1994). Perceived locus of causality, goal orientations, and perceived competence in school physical education classes. *British Journal of Educational Psychology*, 64, 453-463.
- Goudas, M., Dermitzaki, I., & Bagiatis, K. (2000). Predictors of student's intrinsic motivation in school physical education. *European Journal of Psychology of Education*, 15, 271-280.
- Kolovelonis, A., & Goudas, M. (2018). The relation of physical self-perceptions of competence, goal orientation, and optimism with students' performance calibration in physical education. *Learning and Individual Differences*, 61, 77-86.
- Kolovelonis, A., Mousouraki, M., Goudas, M., & Michalopoulou, M. (2013). Psychometric properties of the Greek version of the Children and Youth Physical Self-Perception Profile Questionnaire. *Advances in Physical Education*, 3, 158-164.
- Mount, K., Barrick, M., & Stewart, L. (1998). Five-factor model of personality and performance in jobs involving interpersonal interactions. *Human Performance*, 11, 145-165
- Ntoumanis, N. (2001). A self-determination approach to the understanding of motivation in physical education. *British Journal of Educational Psychology*, 71, 225-242.
- O'Neill, L. D., Wallstedt, B., Eika, B., & Hartvigsen, J. (2011). Factors associated with dropout in medical education: A literature review. *Medical Education*, 45, 440-454.
- Rode, J. C., Arthaud-Day, M. L., Mooney, C. H., Near, J. P., Baldwin, T. T., Bommer, W. H., & Rubin, R. S. (2005). Life satisfaction and student performance. *Academy of Management Learning & Education*, 4(4), 421-433.
- Ryan, R. M., & Connell, J. P. (1989). Perceived locus of causality and internalization: Examining reasons for acting in two domains. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(5), 749-761.
- Scheier, M., Carver, C., & Bridges, M. (1994). Distinguishing optimism from neuroticism (and trait anxiety, self-mastery, and self-esteem): A re-evaluation of the Life Orientation Test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 1063-1078.

Γούδας κ.α. / Αναζητήσεις στη Φ.Α. & τον Αθλητισμό, 20 (2022), 52 – 61

- Υροfanti, M., Zisi, V., Zourbanos, N., Mouchtouri, B., Tzanne, P., Theodorakis, Y., & Lyrakos, G. (2015). Psychometric Properties of the International Personality Item Pool Big-Five Personality Questionnaire for the Greek population. *Health Psychology Research*, 3(2), 2206.
- Yue, H., & Fu, X. (2017). Rethinking graduation and time to degree: A fresh perspective. *Research in Higher Education*, 58, 184-213.

Υπεύθυνος έκδοσης: Ελληνική Ακαδημία Φυσικής Αγωγής. **Υπεύθυνη συντακτικής επιτροπής:** Όλγα Κούλη. **Επιμελητές έκδοσης:** Θεοδωράκης Γιάννης, Βάσω Ζήση, Βασίλης Γεροδήμος, Αντώνης Χατζηγεωργιάδης, Θανάσης Τσιόκανος, Αθανάσιος Τζιαμούρτας, Γιώργος Τζέτζης, Θωμάς Κουρτέσης, Ευάγγελος Αλμπανιδής, Κων/να Δίπλα. **Διαχείριση-επιμέλεια-στοιχειοθεσία:** Ευάγγελος Γαλάνης, Χαράλαμπος Κρομμύδας, Βασίλης Μπούγλας.

Editor -in- Chief: Hellenic Academy of Physical Education. **Head of the editorial board:** Olga Kouli. **Editorial Board:** Theodorakis Giannis, Vaso Zissi, Vasilis Gerodimos, Antonis Chatzigeorgiadis, Thanassis Tsiokanos, Athanasios Jamurtas, Giorgos Tzetzis, Thomas Kourtessis, Evangelos Albanidis, Konstantina Dipla. **Editorial management:** Evangelos Galanis, Haralampos Krommidas, Vasilis Bouglas.